א וכגון שנפרצה בקרן זוית א) דפיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי: וכן בית שנפרץ משתי רוחותיו: מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי לימא פי תקרה יורד וסותם אמרי דבי רב משמיה דרב ב כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו באלכסון דליכא למימר פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אפילו ביתר מעשר אי הכי מרוח אחת נמי משום בית ובית גופיה תקשי מאי שנא מרוח אחת דאמרי' פי תקרה יורד וסותם מב' רוחות נמי נימא פי תקרה יורד וסותם ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם והא אתמר ג) אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות הא לא קשיא כי לית ליה בד' אבל בשלש אית ליה מ"מ קשיא כדאמרי בי רב משמיה דרב כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו באלכסון הכא נמי כגון שנפרץ בקרן זוית וקירויו בארבע ג שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני ורב לא אמר כשמואל אם כן הויא ליה אכסדרה ורב לטעמיה דאמר אכסדרה מותר לטלטל בכולה ד) דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות רב אמר מותר לטלטל בכולה אמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם בעשר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי ביתר מעשר ואיכא דאמרי ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בעשר והא ה) דאמר רב יהודה

קורה

כגון שנפרצה. בה פרצה אחת שמופסקת בשתי רוחותיה דהיינו בקרן זוית: **דפיתחא בקרן זוית לא עבדי.** דלאו אורחיה הוא: **משתי רוחות נמי וכו'.** אלמא סלקא דעתיה שתי רוחות ממש: **אמרי בי רב.** הא נמי בקרן זוית אע"ג דבעשר אוקימנא לא אמרינן פתחא הוא דפתחא בקרן זוית לא עבידי ומשום פי תקרה נמי לא כגון שקירויו באלכסון בשפוע כגון גגין שלנו דליכא פה דהיינו כעין ארזילא דאמרינן בעושין פסין (לעיל דף כה:): **ושמואל אמר.** מתניתין אפילו ביתר מעשר ולא מיתנא ליה אלא בשתי רוחות כדמפרש ואזיל ואחצר קא מהדר שמואל: **משום בית.** דלא אפשר ברוח אחת משום פי תקרה יורד וסותם: **ותו מי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם.** דמוקמינן לה מתני' ביותר מעשר וקאמר דבית לא מתסר והאמר שמואל בריש פרקין ו) באכסדרה בבקעה דאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות: **כי לית ליה בארבע.** במקום שצריך לעשות ארבע מחיצות בסתימת פי תקרה יורד וסותם כגון אכסדרה: **אבל בשלש.** דאי היתה בה מחיצה כהלכתה ופי תקרה לשלש מחיצות מכשיר: **מ"מ קשיא.** שתי רוחות אמאי לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל לא מצי מוקי בקירוי אלכסון דא"כ ברוח אחת נמי תתסר הואיל דיותר מעשר: (א) **כדאמרי בי רב.** דהאי שתי רוחות קרן זוית קאמר: **וקירויו.** נמי אף ע"ג דלא איירי ביה מתניתין מבעי ליה לאוקומי שאינו כשאר תקרות אלא משופע. לדידי נמי האי שתי רוחות מדא קרן זוית הוא וכגון שנפרץ זה הכותל מן הקירוי על פני כל הפרצה סמוך לה במזרח ובצפון חמש אמות לכאן ברוחב ד' (ב) אמות וחמש אמות ועוד לכאן ברוחב ארבע ז) נמצאו כאן ארבע פיות שצריך לסתום פי תקרה בחמש אמות למזרח וחמש ועוד לצפון הרי שתי סתימות ועכשיו נמצאו סתימות הללו נמשכות לפנים בחלל הבית מרוחקות ממקום המחילה ד' לכאן וד' לכאן וצריך לסתום פי תקרה ארבע בשפת מקלוע פרצת הקירוי המזרחי בדרומה משפת המזרחי ולכותל וכן ארבע בשפת מקלוע פרצת הצפונית. לשון אחר שנפרץ (ג) בקרן זוית וקירויו נפרץ בארבע ברוחב לפנים למזרח וכן לצפון ואורך פרצת הקירוי חמש אמות לכאן וחמש אמות ועוד לכאן כמדת פרצת הכותל שיש כאן ארבע פיות תקרה אחת למזרח חמש אמות ארכה ואחת אורך ארבע סמוך לה בדרום ועוד אחת לנגד פרצת כותל הצפוני חמש אמות ארכה ואחת סמוך לה ארכה (ארבע) במקלוע מזרחית ח) ובארבע לית לשמואל פי תקרה יורד וסותם: ה"ג **שמואל לא אמר כרב אלכסון לא קתני.** להכי לא אוקמא שמואל בעשר ובקירוי שלא כרב דבית קתני סתמא וכל הבתים קירוין תלקין ולא באלכסון הלכך נהי נמי דפתחא לא הוי בקרן זוית נסתמה פי תקרה בשתי רוחות אבל פרצת הקירוי איכא למימר דקתני בית שנפרץ בית וקירויו עמו קאמר ובשתי רוחות כגון קרן זוית אצטריכא ליה דאי ברוח אחת אפילו נפחת הקירוי בד' רוחב כנגד כל הפרצה דהיינו אורך יותר מעשר אין כאן אלא שלש פי תקרה אחת ארוך ושנים קצרים ובשלש אית ליה יורד וסותם: **ורב לא אמר כשמואל.** דא"כ דנפרץ הקירוי עמהן ויש כאן ארבע פיות אפילו הכי איכא למימר בכולהו יורד וסותם דהכי סבירא ליה באכסדרה בבקעה: **בעשר כולי עלמא לא פליגי.** דבלאו סתימת פי תקרה נמי פתחים הם: ט) **קורה ארבעה מתיר בחורבה.** חורבה הפרוצה ברשות הרבים ונאסרה בטלטול ויש בה קורה ראשיה נתונים על שני יתידות מותר לטלטל תחתיה דארבע פיותיה יורדין וסותמין ב' בגדה וב' בראשיה:

שיש

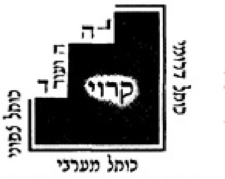

רוחות לית ליה פי תקרה ובלבד שלא יהא מפולש ומשום הכי נקט בבקעה דבחצר סתם אכסדרה יש לה ג' מחיצות דסתמא מוסכת בכל החצר באורך או ברוחב אלא שהיא עד אמצע החצר ופרוצה לפנים במילואו להכי נקט בבקעה דאפילו אין לה אלא שתי מחיצות ופרוצה משני צדדין לית ליה לרב פי תקרה ובסמוך גרס כי לית ליה בשלש אבל בארבע אית ליה וכן גרסי רבינו חננאל ורבינו תם י) והכי פי' בשלש שיש שלש מחיצות והרביעית פרוצה במלואה אבל בארבע שיש ברביעית לחי או פס דאיכא שם מחילה אע"פ שפרוצה מרובה או שפרוצה יתר מעשר אמרי' פי תקרה ופריך מ"מ קשיא דנימא פי תקרה אפי' בשתי רוחות כיון דאין פרולים במילואן ויש בכל רוח שם מחילה דבין לרב ובין לשמואל אין חילוק בין מרוח אחת לשתים ואי נפרץ במילואו אפילו מרוח אחת לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם ומשני שנפרץ בקרן זוית וקירויו בארבע שנפרץ ונפל גם מן הקירוי עד שמופלג מן הכותל ארבע מכל רוח ורוח דאף ע"פ דיש כאן ד' מחילות שלא נפרץ במילואו לא חשיבי הנך מחילות לסייע לקירויו ולימא פי תקרה כיון דמופלג מהן ארבע וה"ה דאפילו ברוח אחת בכי האי גוונא לא אמרי' יורד וסותם ולא נקט קרן זוית אלא משום דאורחא דמילתא דכשנפרץ שם רגיל להיות נופל מן הקירוי עמו אי נמי דוקא בקרן זוית משום דאיכא תרתי לריעותא דטעמא דפי תקרה משום דדמי לפתח כדמפליג בסמוך בין עשר ליתר מעשר ובקרן זוית לא דמי לפתח משום דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי וא"ת מאי פריך משתי רוחות נמי נימא פי תקרה נוקי שתי רוחות דמתניתין שנפרץ זה כנגד זה דהוי מפולש ולא אמרינן פי תקרה וי"ל דניחא ליה לאוקומא בכל ענין ועוד דומיא דחצר דלא הוי מפולש דהא וכן בית קתני:

וקירויו באלכסון. פי' בקונטרס בשיפוע כעין גגין שלנו דליכא פה היינו כי ארזילא כדאמרי' בעושין פסין (לעיל כה:) ותימה דהוה ליה למינקט כי ארזילא כדנקט התם ואור"י דמיירי שנפרץ הקירוי באלכסון עם המחילות בקרן זוית וכי האי גוונא לא אמרינן פי תקרה:

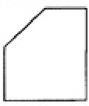

ושמואל אמר אפי' ביתר מעשר. ואיירי בין בעשר בין ביותר מעשר ונקט שתי רוחות משום בית דמרוח אחת מהני פי תקרה אפילו ביתר מעשר כיון דאיכא שם ארבע מחילות ולא מצי למימר דנקט שתי רוחות משום דאיירי נמי בעשר דלא הוה ליה משום הכי למינקט שתי רוחות כי אם נפרלה סתם דהוי מרוח אחת והוי משמע כסתם פרלה שהיא יתר מי' ולא רלה רב להעמיד אף ביתר מעשר ומשום בית כמו שמואל דקסבר רב דאי הוה מיירי ביתר מעשר לא לתני שתי רוחות כלל אלא הוה ליה למיתני דווקא ביתר מעשר מרוח אחת ולא הוה ליה למנקט שתי רוחות משום בית אי נמי סבר רב דביתר מי' לא יתיר רבי יהודה אף לאותה שבת כמו שמיקל בעשר בקרן זוית אע"פ שזו וזו נחשב לו כפרלה ולא פתח:

וקירויו בארבע. רש"י פירש שנפרץ הכותל חמש מכאן וחמש לכאן ולא דק דאם כן לא הויא פרלה יתר מעשר אלא אלכסון של חמש על חמש דהיינו שבע אמות ולא חש לדקדק בזה:

שמואל לא אמר כרב דלא קתני אלכסון. אע"ג דלא קתני נמי שנפרץ הקירוי ברחב ארבע מ"מ חשיב כמאן דתני ליה כהדיא כיון דקתני שנפרלה משתי רוחות שאז רגיל הקירוי ליפול אבל אין דרכו לפרוץ באלכסון:

רב לא אמר כשמואל דא"כ הוי ליה אכסדרה. כלומר אפי' נפרלה רביעית ושלישית במילואו אמר פי תקרה כמו באכסדרה:

בעשר כולי עלמא לא פליגי. פירש בקונטרס דבלאו סתימת פי תקרה נמי פתחים הם וקשה לפירושו דלאיכא דאמרי דמוקי פלוגתייהו בעשר ולית ליה לשמואל פי תקרה ולא אמרינן פתחא הוא אלא נראה דמכח פי תקרה חשבינן ליה פתח ללישנא קמא כי' אע"פ שהוא במילואו דפי תקרה הוי מטעם פתח כדפרישית לעיל:

ושמואל

מסורת הש"ס

א) [לעיל ו.], ב) [לעיל כה. וש"נ], ג) [פסחים לג"ש], ד) לעיל כה. ל:, ה) לעיל פו., ו) [לעיל ל:], ז) כת"י: אדרבעה, ח) כן הוא גירסת מהרש"א ועי' מהרש"ל לפנינו, ט) סייך לדף לה., י) [ועי' תוס' ב"ב יא: ד"ה הכא אפשר].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדאמרי הד"א עם ד"ה וקירויו נמי וכו' קרן זוית הוא שנפרץ זה הכותל ועל פני כל הפרצה נפרץ הקירוי סמוך לה במזרח כל"ל ותיבת וכגון ותיבת מן הקירוי נמחק: (ב) בא"ד כרוחב ארבע וחמש אמות כל"ל ותיבת אמות נמחק: (ג) בא"ד בקרן זוית וקירוי גם הוא נפרץ בארבע וכו' כמדת פרצת הכותל נמצא שיש כאן וכו' לית ליה לשמואל:

◆

מוסף רש"י

אכסדרה בבקעה. אכסדרה מקורה כנגד חלק כעליות שלנו ואינו משופע, והיא קירוי שבגל הס"ם (לעיל כה.) הבקעה כרמלית כדאמרינן בעליות השבת (שבת ו:). ולאכסדרה זו פרוצה מד' רוחותיה ועומד קירויה על ד' יתדות וטומנין ד' קורות מיתד ליתד ועליהן מסדרין הנסרין, ואותן הקורות קרי פי תקרה, והאי דנקט בקעה משום דבעיר שתם אכסדראות סמוכות להקיף בית או חצר, ואיכא מחיצה אחת או שתים ומודה שמואל התם דמטלטלין (לעיל צ:). לכי נקט בבקעה דמתוך שאינה סמוכה לבית אין לה דפנות, שאין עושין דפנות לשם אכסדרה (סוכה יח:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

וסותם. מרוח אחת אמרינן פתח הוא א) מב' רוחות הוה ליה בקרן זוית כדאמרן. ובשלש מחיצות לא אמר שמואל פי תקרה יורד וסותם אלא במחיצה רביעית בלבד. ואם ב) תאמר פתח הוא פיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי, משום הכי תני שני רוחות. שמואל לא תני כרב דלא קתני מתני' באלכסון. רב לא אמר כשמואל דאם פירצה זו הויא לה יתר מעשר הויא לה אכסדרה, כפי תיקרה יורד וסותם, ומותר לטלטל בכולה. והוא הדין לבית ג) אמות. בפירצה י' כולי עלמא לא פליגי דכפתחה הוא ושרי. כי פליגי ביתר מי'. איכא דאמר [ביותר מי'] כולי עלמא לא פליגי דאסיר, כי פליגי בי'. ורב לטעמיה ושמואל לטעמיה. [והלכתא כלישנא קמאן]. אלא הא דאמר רב יהודה

א) אולי צ"ל דע"י שפי תקרה נעשה כפתח ומכ"ש התם' ח"נ דווקא בקרן זוית. ב) נראה דצ"ל דאם פרצה אינו אלא י' אמות וכמ"ש התוס' כד"ה ושמואל דאיירי בין בעשר בין ביותר מעשר וד"ק. ג) נראה שצ"ל וה"ה לבית שנפרץ ביותר מי' אמות.

עין משפט נר מצוה

בב א ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה לה סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסא סעיף ג:

◆

רב ניסים גאון

אלא כדאמרי בי רב משמיה דרב. איתה בסוף פרק ראשון דסנהדרין אמרי בי רב [רב] הונא. סליק כל גגות

◆

רבינו חננאל

בקרן זוית. ומפני מה אין אומרים פתחא הוא ולישתרי, משום דפתחא בקרן זוית, [ב]שני כתלים והו משתי רוחותיה, [לא עבדי אינשי] ואע"פ שאין שם פילוש אסורה. וכן בית שנפרץ מב' רוחותיו. ואקשינן מאי שנא מרוח אחת דאמרי' פי תיקרה יורד וסותם, מב' רוחותיו נמי נימא הכי. ואמרינן מתני' כגון שנפרץ בקרן זוית דכל קרן זוית הוה ליה קירויו באלכסון, וכי האי גוונא לא אמרי' פי תיקרה יורד וסותם. ושמואל אמר מתני' כשנפרצה החצר ביתר מעשר, ובדין הוא דאפי' מרוח אחת אסורה. אלא משום דבעי למיתנא נפרץ בית מב' רוחותיו תנא נמי בפרצות חצר משתי רוחותיה. ואקשינ' (וכי) [ובית] גופיה למה ליה למיתנא משתי רוחותיו, דמרוח א' אפי' יתר מי' אמרינ' פי תיקרה יורד וסותם. לפיכך מותיב מב' רוחות נמי נימא פי תיקרה יורד וסותם. ועוד לשמואל לית ליה פי תיקרה יורד וסותם, דאיתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה, פי תקרה יורד וסותם, ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות ככרמלית, דלא אמרינ' פי תיקרה יורד וסותם והויא לה רשות היחיד. ופרקינן לא קשיא כי לית ליה לשמואל פי תיקרה יורד וסותם היכא דאיכא ג' מחיצות והרביעית כולה פתוחה, אבל היכא דאיכא ד' מחיצות ונפרץ מקצת מאחת מהן כגון מחיצות בית זה, ונשארה מן המחיצה הרביעית אית ליה פי תיקרה יורד וסותם. מכל מקום קשיא. כלומר אי אית ליה לשמואל פי תיקרה יורד וסותם מרוח אחת אפילו הרוח הוא הדין אפי' מב' רוחות. ופרקינן כגון שנפרץ הבית בקרן זוית וקירויו רחוק מגגו ד' טפחים, דהוא מקום פתוח לדברי הכל. ואפילו לרבן שמעון בן גמל' דאית ליה פחות מד' כלבוד, אבל ד' דברי הכל לא. ומשום הכי לא אמרינ' פי תיקרה יורד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones